

SÍDELNÍ GEOGRAFIE

1. hodina – 23.2. 2023

DAVID GORNÝ

Kontakt: gorny.david@mail.muni.cz / kancelář 03015 (budova
menzy)

OBSAH CVIČENÍ

- **V těchto cvičeních budete vypracovávat protokoly** (zadání – metodika – vypracování – závěr).

Co čekat? KVANTITATIVNĚ ZAMĚŘENÁ CVIČENÍ.

- Práce s různými daty – jejich analýza – a interpretace.

PODMÍNKY:

- Maximálně **1 neomluvená absence**, omluvené absence přes IS v pohodě.
- **Uznaná** cvičení (formální a věcná správnost).
- Možnost jedné opravy – týden na opravu cvičení.

Sídelní struktura Česka - vývoj

- **Setrvačnost sídelního systému** = současná sídelní struktura je dědictvím několikasetletého historického vývoje osídlení českých zemí.
- Nejdříve osídleny **úrodné nížiny a oblasti podél vodních toků**
Raný středověk – rodové vsi na úrodných spraších a nivách.
- Postupně **zaldňování podhorských a horských oblastí**.
Vnitřní kolonizace (11.-14. století), vnější (německá) kolonizace (konec 12.-14. století).
- Baroko/renesance – rozpad hradské soustavy, otevření intravilánu.
- Výrazný vliv **průmyslové revoluce**.
- Ovlivnění **střediskovou soustavou osídlení** z dob socialistického plánování (role státní moci).
- Vznikající sídla (města) vždy **odrazem doby**.

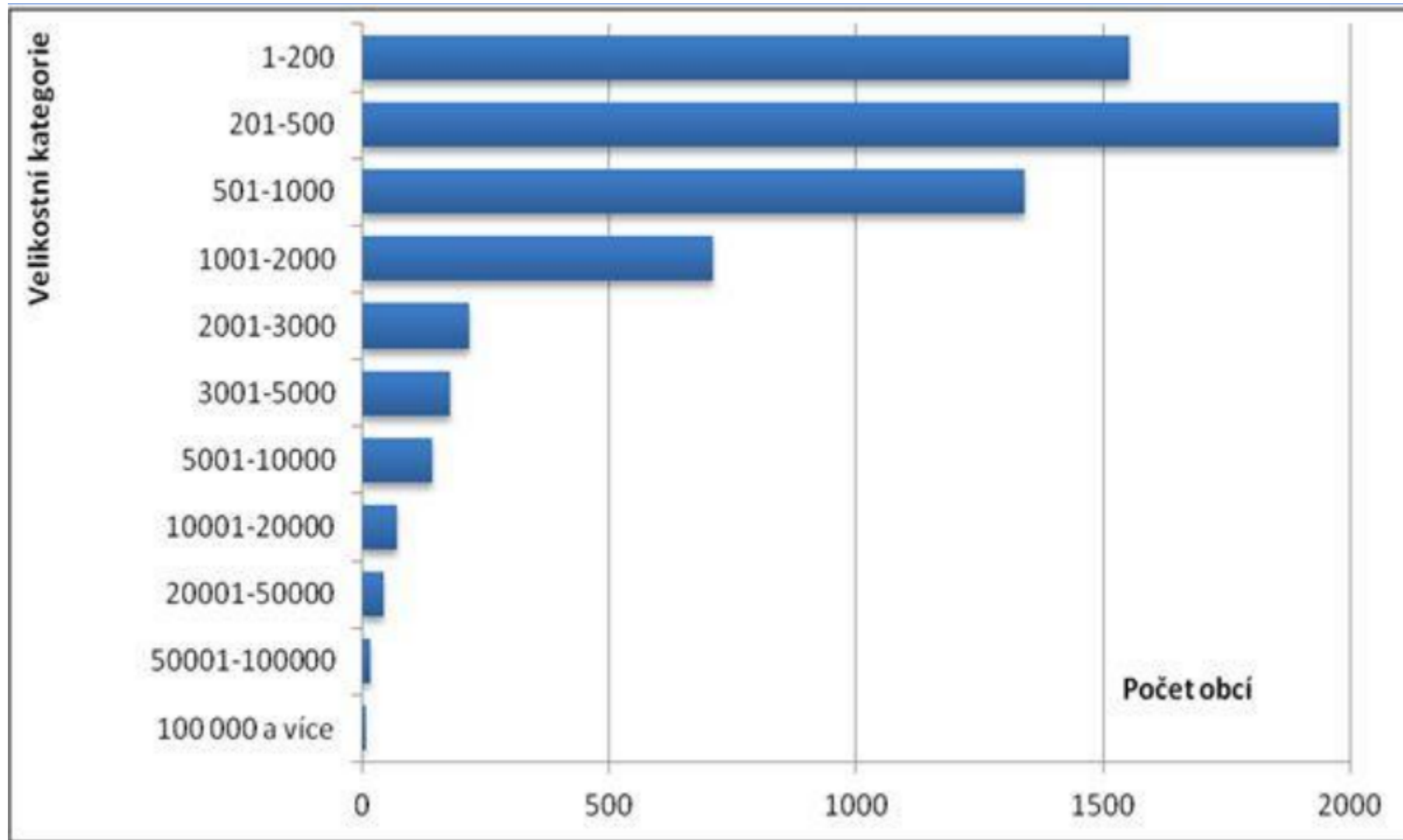
Sídelní struktura Česka

Charakterizována určitými **svébytnými rysy**:

- vysokým stupněm rozdrobenosti venkovských sídel
- relativně nízkým zastoupením velkoměst
- významnou rolí malých a středních sídel (měst)

Existence velkého počtu relativně malých obcí -> 6 254 obcí (2023).

-> 4 856 s méně než 1 000 obyvateli

Stolen from Jeřábek (2019): PPT

ČSÚ -> VEŘEJNÁ DATABÁZE

Úvod > Statistiky > Území, sídelní struktura

- ☑ [Ceny, inflace](#)
- ☑ [Cestovní ruch](#)
 - [Cizinci](#)
 - [Doprava](#)
- ☑ [Ekonomické subjekty](#)
 - [Energetika](#)
- ☑ [Finanční hospodaření](#)
 - [HDP, národní účty](#)
 - [Informační technologie](#)
 - [Konjunkturální průzkumy](#)
 - [Kriminalita, nehody](#)
 - [Kultura, sport](#)
 - [Lesnictví](#)
- ☑ [Mzdy a náklady práce](#)
 - [Obchod](#)
- ☑ [Obyvatelstvo](#)
 - [Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností](#)
 - [Průmysl](#)
 - [Průřezové podnikové statistiky](#)
- ☑ [Sčítání lidu, domů a bytů](#)
 - [Služby](#)
 - [Sociální zabezpečení](#)
 - [Stavebnictví, byty](#)
- ☑ [Území, sídelní struktura](#)
 - [Historický lexikon](#)
 - [Katastrální výměry - druhy pozemků](#)
 - [Veřejné technické a občanské vybavení a sl](#)
- ☑ [Územně analytické podklady](#)
 - [Euroregiony](#)
 - [Země EU](#)
- ☑ [Věda, výzkum a inovace](#)

Území, sídelní struktura

[Nastavit filtry](#)

Název tabulky	Období	Území	P	Z	ČŘ	G	M
Velikostní skupiny obcí	1961, 1970, 1980, 1989-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓	✓		
Velikostní skupiny obcí - územní srovnání	1996-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓			
Počty územních jednotek	2001-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓	✓		
Počty územních jednotek - územní srovnání	2001-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓			
Obce se statutem města	1996-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓	✓		
Vybrané statistické údaje za obec	1991-2022	OB	R	✓			
Příslušnost obcí vybraného okresu do správních obvodů	2001-2021	OB	R	✓			
Města a venkov - územní srovnání	2006-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓			
Počet obyvatel v SO ORP vybraného kraje (stav k 31. 12.)	2000-2021	KR, ORP	R	✓	✓		
Počet obyvatel v obcích vybraného SO ORP (stav k 31. 12.)	1996-2021	OB	R	✓	✓		
50 největších měst v ČR podle počtu obyvatel	2000-2021	OB	R	✓	✓		
Počet obyvatel podle výsledků sčítání od roku 1921 ve vybraných městech	1921, 1930, 1940, 1950, 1961, 1970, 1980, 1991, 2001, 2011, 2021	OB					
Hustota obyvatel na km2	2011-2021	Stát, KR, OKR, ORP	R	✓	✓		
Obce s počtem obyvatel 15 tisíc a více	2011-2021	Stát, KR	R	✓	✓		

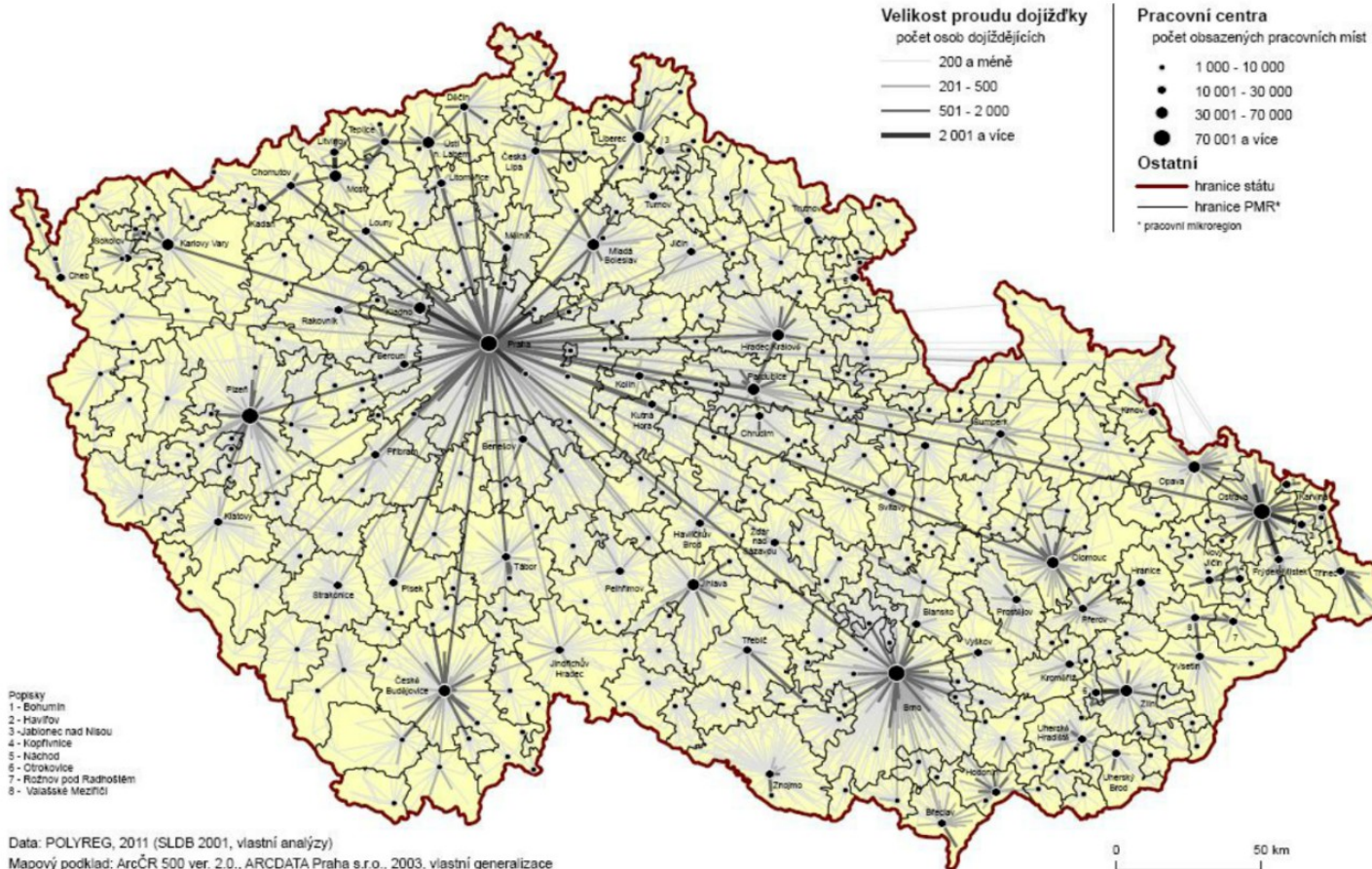
Počet tabulek: 14

Informace o používání cookies

10 TOP SÍDEL V ČESKU DLE SLBD 2021

Pořadí	Město	2021
1	Praha	1 275 406
2	Brno	379 466
3	Ostrava	279 791
4	Plzeň	168 733
5	Liberec	102 951
6	Olomouc	99 496
7	České Budějovice	93 426
8	Hradec Králové	90 596
9	Ústí nad Labem	90 378
10	Pardubice	88 520

TÉMA CV1: HIERARCHIE A SÍTĚ

Stolen from Mulíček (2023): PPT1

- Existence různých forem **vztahů** mezi jednotlivými sídly (horizontální x vertikální vztahy).
- Historický kontext.
- **Výsledek řady procesů** (od demografie, sociologie, ... , po ekonomii).
- Vzájemné ovlivňování systému.
- **PŘ: Denní městské systémy x pozice v rámci ČR.**

CVIČENÍ 1

Vypočítejte **pro 8 populačně největších obcí vybraného okresu** jejich hierarchickou pozici danou rolí obce v systému **dojížděky za prací**.

Obci **i** přiřadíte **2 body** a obci **j** **0 bodů**, pokud bude platit:

$$(x_{ij}/x_i) < (x_{ji}/x_j)$$

- x_{ij}/x_i = podíl pracovního proudu z **i** do **j** na celkové vyjížděce z **i**
- x_{ji}/x_j = podíl proudu z **j** do **i** na celkové vyjížděce z **j**
- Pokud je rozdíl mezi podíly menší než 10 % či jsou podíly shodné přiřadí se **oběma městům po 1 bodu**.
- **Výpočet se provede pro každou ze dvojic** a pro každou z obcí se načtou celkové **body**.
- Grafem vyjádřete vztah **populační velikosti** a **vypočítané hierarchické pozice**.

CVIČENÍ 1

Součástí elaborátu:

Zadání – Metodika – Vypracování - Závěr - Zdroje

- **Tabulka – v ní počet obyvatel, počet bodů, pořadí v hierarchické pozici - obce seřazené podle bodů**
- **Graf – osa x hierarchická pozice, osa y počet obyvatel**

Metodika – okomentován postup (počet znaků u metodického textu podle potřeby).

Vypracování + závěr -> **dohromady minimálně 1 A4 textu vysvětlujícího textu.**

POPIS OK, ALE DŮLEŽITÁ JE INTERPRETACE - PROČ JE TO TAK A TAK, CO TO OVLIVŇUJE, ...

Pokud k interpretaci budete používat nějaké externí zdroje – např. k vyhledávání firem v jednotlivých obcích k pochopení dojížděky – je důležité nezapomenout na CITACE!

CVIČENÍ 1

Alternativně lze pro účely našeho modelového systému 8 obcí za **celkovou vyjížďku** z obce považovat pouze **součet vyjížďkových proudů směřujících do 7 ostatních obcí**.

Datové podklady – viz příložený **xlsx soubor SGcv1** (omezený na pracovní proudy > 5).

Jde o modelová data.

DEADLINE: ČTVRTEK 2.3. 2023 5:59

(u všech cvičení to bude následující čtvrtek ráno, pokud nebude řečeno jinak)

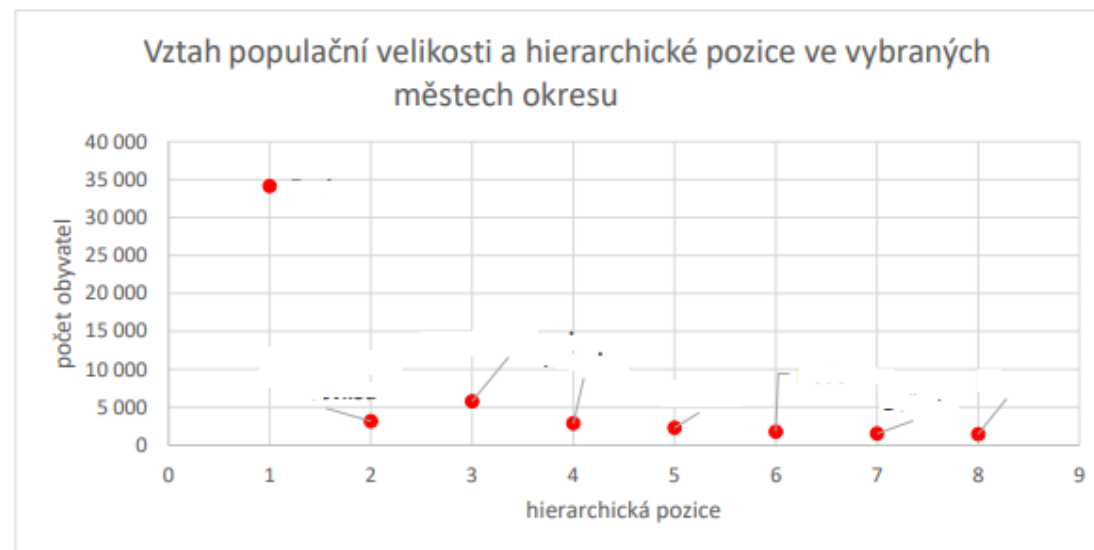
Vypracování:

Tab. 1 – Nejpočetnější města a jejich hodnocení v hierarchii dojížděky do zaměstnání

Město	Počet obyvatel	Počet bodů v hodnocení	Pořadí v hierarchii
	34 122	14	1
	3 162	9	2
	5 778	8	3
	2 862	7	4
	2 282	7	5
	1 766	4	6
	1 525	4	7
	1 451	3	8

Vlastní výpočty + data o počtu obyvatel (Excel)^[1]

(pozn. V případě shodného počtu bodů hodnocení jsem posadila výše obec s vyšším procentuálním podílem celkové dojížděky.)

Obr. 1 – Populační velikost a hierarchické pozice nejpočetnějších měst okresu (vlastní tvorba)